

Kultur i kommunal samhällsplanering – att skapa en attraktiv stad

Lunds Universitet. Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.
SGEK03 2018
Student: Alvida Andersson.Handledare: Thomas Germundsson.

Ett varmt tack riktas till Stiftelsen Petersenska Hemmet och Amanda Wadenbäck.

Abstract

Contemporary urban renewal through urban entrepreneurialism in the Swedish city Malmö entails that the municipality uses the concept of culture to create an attractive city, targeting inner city areas of the city known to be residence for lower income people. Projects like Kulturstråket hold a lot of promise to create social sustainability and health, and cultural experiences for all inhabitants as well as visitors. Thus culture is politically governed in directions to include everyone. Culture in urban renewal more than anything is aimed to generate an image of the city, and to have a positive eco in Sweden as well as abroad – with the goal of further economic growth in the municipality. A project like this is both a success and a failure. With the theoretical understanding of the right to the city, the project illustrates that the use of culture is effective in gaining reputation and a positive image but indirect makes the divide between inhabitants in the city larger.

Keywords: *urban geography, urban development, neoliberalism, governance, culture*

Innehåll

Abstract	3
Inledning	5
Syfte och frågeställningar	6
Avgränsningar	7
Det teoretiska ramverket	7
Metodologi	11
1.1 Textanalys	11
1.2 Fältstudie	11
1.3 Intervjuer	12
1.3.1 Att intervjua.....	12
1.4 Transkribering	13
Material	13
2.1 Textanalys	13
2.2 Fältstudie	14
2.3 Intervjuer	14
Analys	15
3.1 Textanalys	15
Kulturstrategin 2014-2020	15
Kulturstråket.....	16
Nämndsbuget 2016, Kulturnämnden Malmö Stad.....	20
Dagstidningssök och vidare sök på Malmö stads hemsida	21
Artikelsök i databasen Retriever Research (Mediearkivet).....	22
3.2 Fältstudie	23
Fältstudie av Kulturstråket	23
3.3 Intervjuer	25
Slutsatser	29
Referenser	32

Inledning

Malmö Stad beskrivs som en stad som reste sig från industriernas nedläggningar under 1980-talet till att bli en så kallad Kunskapsstad (Malmö stad 2017). Framgångar till trots präglas staden av segregation, med ledord som fattigdom, orolighet, strukturell hemlöshet och kriminalitet (Sydsvenskan 2017). I kölvattnet av stadsutvecklingen uppstår nya rum i staden där det är säkert för vissa medborgare - grindsamhällen, där obehöriga inte kommer in - t.ex. Victoria Park som byggdes i Malmö 2008. En diskussion är om dessa bostadsområden späder på polarisering i samhället (Svenska Dagbladet 2016). Denna stadsutveckling kan härledas till nyliberalistiska teorier om samhällsutveckling sedan 1990-talet, att samhällsutvecklingen gick från keynesianism till nyliberalism. Det nyliberalistiska samhället styrs genom att staten drar tillbaka sitt ansvar, helt eller delvis, och tidigare ansvarsområden utdelas till privata aktörer som i sin tur ska skapa ekonomisk tillväxt. En strategi som används för att både nå och hålla sig fast vid sin status som Kunskapsstad har varit att framställa sig så attraktiv som möjligt för kapital. Följden av detta har blivit att städer kommit att tävla mot varandra för att vinna investeringar, som skulle öka sysselsättningen och minska arbetslösheten i staden (Harvey 1989:5). Problematiken med denna samhällsutveckling är att den ekonomiska tillväxten inte fördelas likvärdigt över staden, vilket ökar inkomstklyftorna bland stadens invånare. Bilden av den oroliga staden som cirkulerar i media missgynnar varumärket av staden, och gör den mindre attraktiv. Som motpol för bilden av Malmö stad som orolig har man upprättat flera policydokument och strategier för att motverka den negativa bilden. Kulturstrategin, som först antogs år 2014, är ett av dessa och här beskrivs nyttofaktorer av kultur: "Kulturen är en mänsklig rättighet som staden vill tillförsäkra alla dess invånare. Konst och kultur påverkar den hållbara samhällsutvecklingens samtliga dimensioner" (Malmö stad 2014). Kulturstråket är ett projekt som legitimeras av Kulturstrategin, och ska bidra med folkhälsa, rörelse och trygghet, samt stärka stadens kulturinstitutioner och de fria aktörerna som verkar längs med Kulturstråket i centrala Malmö. En gata som tas i anspråk av Kulturstråket är Friisgatan, där näringsidkare anser sig påverkas negativt av den kommunala planeringen (Sydsvenskan 2017) och som inte är en gata i staden som erfar en ökad känsla för otrygghet (Polisen i Malmö 2016).

Samhällsgeografisk teoriutveckling om stadsutveckling i en nyliberal anda menar att samhällsplanerare medvetet använder sig av olika kulturbegrepp för att skapa en attraktiv stad, där målet är att skapa en atmosfär man vill bosätta sig, eller investera i. (Jonas, McCann, Thomas 2015: 188-189). Sålunda används kultur snarare för att gynna en viss ekonomisk utveckling, än för att motverka segregation och växande socioekonomiska skillnader i staden. Tankegångarna på trickle down-effekter och önskade synergier av dessa har ännu inte visat på någon positiv effekt för allmänheten, utan förstärker snarare det som kallas för den delade staden (Mukhtar-Landgren 2012:191-192). Kulturbegreppet i Malmö stad behandlas som en nyttogörande faktor för stadens invånare och besökare genom att bidra med bland annat folkhälsa och trygghet. Ändå indikeras det att Kulturprojektet var ett kortvarigt projekt utan långsiktighet då det efter några år är inaktivt (Intervju 2018). Projektets insatser gynnar bilden som staden eftertraktar, det vill säga en bild av attraktivitet. Harvey menade att framförallt före detta industristäder skapar en bild av sig själva med liten verklighetsförankring, då de platser i kunskapsstäderna som tagits i anspråk i planering med ledord som kultur endast speglar en liten del av staden och främjar kultur aktiviteter som ska skapa en attraktiv bild av staden men som inte är inkluderade för alla stadens medborgare. Detta maskerar snarare de socio-ekonomiska problem som staden erfar (Harvey 1989:16).

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kandidatuppsats är att undersöka hur kulturbegreppet används i den kommunala samhällsplaneringen för att vidareutveckla staden i en nyliberal samtid. Detta sker genom att utföra en fallstudie av Kulturstråket i Malmö stad. Sålunda är forskningsfrågan:

Hur och med vilka medel ska det kommunala kulturprojektet Kulturstråket bidra till stadsplaneringen?

Avgränsningar

Avgränsningar består i att inte undersöka hur de etablerade institutionerna upplever och arbetar med Kulturstråket. Vad innebär det för en kommunal institution att avlägga både resurser och tid i den befintliga kontexten till något annat utöver den egna verksamheten, och hur fritt kan de arbeta när de styrs av mål som att skapa trygghet, attraktivitet, upplevelser och folkhälsa? Det utmanar de demokratiska förutsättningarna för kulturens uttrycksfrihet när kultur ska ta plats i stadsbilden med dessa premisser som indikeras handla om att skapa ekonomisk tillväxt i staden genom bestämd utkomst av vad som ska skapas i staden.

Det teoretiska ramverket

Uppsatsen har en deduktiv (Bryman 2016: 690) ansats för att göra en fallstudie av det kommunala projektet Kulturstråket i Malmö. Den utgår ifrån teoretiska tankegångar om samhällsutveckling utarbetade av David Harvey i anslutning till begreppet ”Right to the city”, vilket myntades av Henri Lefevré år 1968. Harvey menade att om man tar sig an begreppet ”the right to the city”, är att man på något sätt tar anspråk på någon form av makt i urbaniseringen, exempelvis genom att studera hur städer skapas och återskapas (Harvey 2012: 5), och Henri Lefebvre skrev att rätten till staden var ”both a cry and a demand” (Lebas, Kofman 1996: 158). The right to the city, handlar främst om två koncept: att alla invånare ska ha rätt till att vara med och skapa staden på ett demokratiskt vis - alla ska ha en möjlighet att delta i denna process - sant att alla invånare ska ha samma möjligheter att ha tillträde till alla stadens offentliga rum (Jonas, McCann, Thomas 2015: 257-258). Då denna fallstudie handlar om Malmö stad och stadsplanering kopplas teori till Dalia Mukhtar Landgrens avhandling från år 2012, där hon menade att nyliberalismens framfart och dess misslyckande med att skapa trickle down-effekter (att en entreprenörsanda skulle nå samhällets alla skikt och därigenom skapa bättre livsvillkor för de mest marginaliserade) i Malmö kunde härledas till de idémässiga förutsättningarna i det kommunala planeringsstadiet. Mukhta- Landgren menade att samhällsplaneringen i storstadspolitiken genomsyrats av en behandling av framsteg och gemenskap vid sidan om varandra, men att de behandlats olika: vissa ansågs bidra till framsteg, medan andra hotade dem. Hon menade även att planeringen i stadspolitiken var mer reaktiv än aktiv, vilket i sin tur inte verkade för en inkluderande

samhällsutveckling i staden (Mukhtar-Landgren 2012: 191-192).

Nyliberalismen innebar i många metropolregioner en samhällsutveckling som var en konsekvens av industriernas nedläggningar. Fordismens gyllene era var slut och ersattes med "just in time"-produktion på andra håll i världen. Detta i sig kan ses som ett naturligt steg i en kapitalistisk världsekonomi, då kapitalet alltid söker mervärde för att reproduceras, och sålunda stod städerna under denna logiska process (Harvey 1989: 3). De städer som hanterade den negativa spiral som satts i rörelse kom att bli vad som kallas för Kunskapsstäder. Städer sökte nya investeringar, som skulle leda till mer ekonomisk aktivitet och fler arbetstillfällen till framförallt högvärlönde yrken, vilka i sin tur skulle ge goda avkastningar i form av skattepengar till den kommunala kassan (Harvey 1989: 5). Investeringar som kan ses i Malmö stad och dess omnejd är bland annat utbyggandet av Köpenhamns och Malmös tunnelbanor under 2000-talet, samt en produktion av fastigheter och lägenheter som är exkluderande rent prismässigt. Pengar till dessa investeringar kom bland annat från att sälja av allmännyttan till privata näringsidkare, eller att ingå i partnerskap med det privata näringslivet. Ett exempel på detta är planeringen av Culture Casbah i Malmö, som ägs av tre börsnoterade bolag och Malmö Stad (Rosengård Fastighets AB 2017). Där man bland annat ska bygga ett höghus i Rosengård som ska heta Culture Casbah (Sydsvenskan 2016). Harvey menar att städer kommit att operera som entreprenörer. För att upprätthålla ekonomisk utveckling i en tid där nationers makt reducerats till multinationella företag, har städer som ett led i nyliberalismen strategiskt valt att marknadsföra sig själva som attraktiva för att vinna investeringar (Harvey 1989: 4-5). För att få dessa investeringar krävs att man har en stad som ses som attraktiv att investera i. Strategier för att framställa sig som attraktiv kan ses i satsningar på turistnäring, eller uppgradering och förnyelse av stadsområden med mål att framstå som en innovativ, spännande, kreativ och säker plats att bo på, besöka, eller framförallt konsumera på (Harvey 1989: 9). Harvey menar att renoveringar och nybyggnationer gav status till de platser som satsningar gjordes på, och även att det spreds till närliggande områden. Detta kan ses som en strategi i att i första hand främja bilden av den attraktiva staden (Harvey 2012: 74). Nybyggnationer, renoveringar eller försäljning av gamla fastigheter i kommunal regi medförde höjda hyror och ett minskande av allmännyttan. Detta i hög grad för att städer i entreprenörsanda ofta ingår i partnerskap med näringslivet. Ett led i en sådan process kan vara höjda hyror och innebära en förflyttning av människor beroende på deras inkomst, och således skapades rum i staden för de invånare som eftertraktades. Detta är ett steg i

gentrifieringsprocessen. Harvey menade att offentliga medel- skattepengar - användes för att göra investeringar i allmännyttans namn, men att dessa investeringar främst skräddarsyddes för att gynna näringslivet, framförallt de privata fastighetsägarna (Harvey 2012: 79). Det är bland annat på detta vis som Harvey menar att den ojämlika staden skapas. Detta kan ses genom uppkomst av grindade bostadsområden jämte stadsdelsområden där samhällsutvecklingen och entreprenörandan är låg och tar stora kommunala resurser i anspråk, exempelvis i polisiär närvaro, samt att mycket av den offentliga staden står mer och mer under bevakning (Harvey 2012: 15).

I denna ojämlika samhällsutveckling blir de marginaliserade en vara, en möjlighet för att skapa jobbtillfällen. Mer poliser krävs, efterfrågan på hårdare straff kan i sin tur skapa efterfrågan för fler fängelser, och fängelser i sin tur skapar jobbtillfällen. Sidoeffekterna av den delade staden kan på så vis bli ett medel för fortsatt kapitalistisk utveckling. Med en sådan samhällsutveckling blir de mindre privilegierade näst intill kriminaliserade av de mest privilegierade. Harvey menar att den nyliberala politiken sedan mitten av 1980-talet- genomsyrats av tankegångarna att fördelning av resurser till de mindre bemedlade stadsdelsområdena inte skulle genomföras genom fördelning av resurser, då detta sågs som meningslöst. Istället skulle man skapa en atmosfär där resurserna skulle fördelas genom en entreprenörsanda som skulle skapa rumsliga tillväxtpoler, vilka i sin tur skulle fungera som fördelare av resurser, då dessa skulle sippra ner genom samhällets alla skikt. På så vis skulle även stadsdelar bebodda av människor med låg inkomst förbättras (Harvey 2012: 29). Att skapa en bild av staden, genom att investera i spektakel, genom att bygga attraktivt, lägga ned resurser på att skapa en attraktiv miljö med hopp om att detta i sin tur ska bana väg för att skapa en konkurrenskraftig stad är en utveckling som Harvey menar skapar alienation i samhället, och att bilden städerna sökte skapa saknar mening: ”image over substance” (Harvey 1989: 13-14). På så vis menar Harvey att vid sidan om skapandet av den kreativa staden växer den delade staden, och att staden då i sin tur i ett längre led kräver mer övervakning och när de mindre privilegierade medborgarna skapar större rubriker och spridning i medier, svarar staden med att motverka den spridningen genom bland annat begreppet ”Kultur” i samhällsplanering. En samhällsplanering som kan innebära marknadsföring av en plats. Kultur i sig själv är ett maktfyllt begrepp som kan användas på flera olika sätt. Ett sätt kan vara att stärka en identitet i den

oroliga staden, en attraktiv som ska spegla staden för att denna skall utvecklas. Kultur blir nyckelordet för den politiska planeringen som ska stärka folkhälsa, inkludering, frihet, ägandekänsla till staden, trygghet, attraktivitet och näringsliv. Från ord till handling resulterar det dock inte i en inkluderande eller hållbar samhällsutveckling i ett längre perspektiv. De insatser som görs i samhällsplanering med kultur som ledord gynnar den rumsliga förändringen av stadsbilden till förmån för näringsliv. Vilket handlar om att skapa mervärde och enligt Harvey handlar det om att underlätta för cirkulationen av kapital - genom att höja värdet på mark, skapandet av bland annat äganderätter – för att öka på attraktiviteten av staden som en plats där man kan bo och leva, utöva och konsumera i (Harvey 2012: 112).

Mukhtar-Landgren menar att redan på planeringsnivå skedde en uppdelning i samhällsplaneringen ”där vissa invånare bidrar till framstegen, och andra hotar dem.” (Mukhtar-Landgren 2012: 192). Besökarna, investerarna, och de bofasta som Malmö vill ha ses som en resurs, ofta beskriven som en representant för den kreativa klassen, som ska lockas till staden genom marknadsföring (Mukhtar-Landgren 2012: 142). Detta med en föreställning om att den så kallade trickle down-effekten ska gynna hela samhällsutvecklingen. Denna föreställning är idag aktuell att ifrågasätta, då den kommunala samhällsplaneringen inte fungerat för att stävja utvecklingen av den delade staden. Fram till år 2018 visar staden på denna tvåfaldiga utveckling, man talar om Malmö som en delad stad. En med en ökad arbetslöshet, strukturell hemlöshet, en social oro och ökad kriminalitet samtidigt en stad som vidareutvecklar sig som Kunskapsstad. Denna tvåfaldiga utveckling som sker i samma takt kan benämnas som kännetecken för kunskapsstäderna, och innebär att städernas utveckling och dess resurser inte sker eller är jämt fördelade geografiskt. Dock fördelas symptomen för den delade staden geografiskt, då effekterna syns och påverkar hela staden. Detta menade Harvey var kännetecken på den delade staden, centrala stadsförnyelseprojekt omgärdade av ett stigande hav av utarmning (Harvey 1989:16) och, the right to the city inom samtida kritisk stadsgeografi, här influerad av Harvey, handlar om att, the right to the city, inte bara om en individuell rättighet, det handlar snarare om en kollektiv sådan, då han menade att stadsutvecklingens chanser till att omstöpa premisserna i stadsutvecklingen vilade på en samlad kollektiv kraft.

Metodologi

1.1 Textanalys

Denna fallstudie har en kvalitativ ansats, vilket innebär att det är en tolkning från forskaren sida av materialet som analysen berör. Textanalys har gjorts av officiella dokument som handlar om Kulturstråket i Malmö stad. Utgångspunkten för att göra en textanalys var att kritiskt granska innehållet i dokumenten och avkoda materialet för att förstå vad Kulturstråket hade för syfte, och hur det legitimerades i stadsplaneringen. Då analysen utgår ifrån officiella dokument som är offentliga och tillgängliga, är tolkningsfrågan mindre problematisk. För att bredda bilden av Kulturstråket gjordes även relaterade artikelsök angående Kulturstråket i dagspress.

1.2 Fältstudie

Att göra en fältstudie innebär att undersöka den empiriska verkligheten, vilken i detta fall handlade om att få en uppfattning om vad Kulturstråket är i verkligheten, samt att utforska rörligheten av folkliv längs med sträckan. Utefter textanalysen och informationssök om Kulturstråket gjordes två fältstudier längs med Kulturstråket. Med hjälp av metoden jatted notes. Den innebär att man använder sig av ett anteckningsblock där man för korta anteckningar under fältstudien, för att sedan kunna återgå till minnesanteckningar senare i studien (Bryman 2016:443). Att använda sig av mobiltelefon för att ta bilder inom s är metoden visuell etnografi, en inriktning som börjar få mer relevans och acceptans inom samhällsgeografi. Att använda sig av film och bilder, visuella uttryck, fungerar även aide-mémoire det vill säga att de fungerar som minnesanteckningar i visuellform (Bryman 2016:454). Tanken var att ta så mycket bilder som möjligt, de bilder som tar plats i analysen är bilder som är relevanta för fallstudien. Då de illustrerar ett fenomen som beskrivs av både textanalys och intervju. Det är dock inte helt oproblematiskt att använda sig av bilder, detta för att en bild inte tolkas på samma vis, detta för att det kan krävas tillstånd att publicera bilder på personer. Därför är inga människor igenkännbara på bilderna som inkluderas i fallstudien (Bryman 2016:459).

1.3 Intervjuer

För att hitta rätt person att intervjua användes snöbollsmetoden (Flowerdrew, Martin 2005:117; Bryman 2012: 415). Det innebar att ett mail skickades till Kulturkansliets gemensamma e-post, samt till en kontaktperson som fanns vid Kulturstråkets hemsida, vilken låg på Malmö Stads officiella hemsida. E-post lådan och personen som fanns att hitta på hemsidan kunde då hjälpa till att hitta rätt personer att intervjua. På så vis gjordes ett försök att hitta en liten grupp relevanta informanter för det tema undersökningen intresserar sig för. Fördelen var att flera personer som har tillgång till kulturkansliets e-post fick ta del av förfrågan om intervjuönskan om Kulturstråket, och nackdelen var att hela kulturkansliet fick veta att intresset handlade om Kulturstråket. Detta skapade en risk för att eventuella informanter inte skulle ställa upp på intervju – eftersom de som arbetat mest med Kulturstråket var en liten arbetsgrupp, som skulle bli lätta att identifierade även om de intervjuades namn inte angavs. Förloppet blev att intervjuförfrågan skickades runt på Kulturkansliet bland olika medarbetare. Detta kunde ses då e-postkonversationerna var kopierade till flera personer, och i ett e-postmeddelande låg mailsvar med e-posthistorik inkluderad. I denna kvalitativa studie gjordes semi-strukturerade intervjuer. Att tillämpa semi-strukturerad intervju innebär att det finns en öppenhet och en flexibilitet för intervjuens gång (Bryman 2016: 201). Inför intervjun förbereddes ett antal generella frågor och följdfrågor om ämnet för intervjun, i detta fall Kulturstråket. Fördelen med att förbereda den semistrukturerade intervjun är att man genom detta tillvägagångssätt har en möjlighet att ställa många generella frågor om ämnet, samt möjligheten att ändra spår under intervjuens gång, då man har många olika frågor förberedda om ämnet. I förfrågan delgavs anställda på Kulturförvaltningen i Malmö stad även de övergripande intervjufrågorna.

1.3.1 Att intervjua

Den första intervjun gjordes på ett kafé i närheten av informantens arbetsplats. Att intervjua på en mer neutral plats var informantens egna idé. Tanken var att spela in intervjun, för möjligheten att transkribera vid ett senare tillfälle. Detta med tanke på att är lätt att glömma bort detaljer under intervjuens gång, samt att simultana anteckningar kan bli störande. Förfrågan om lov för att spela in gjordes på plats, efter lite småprat. Valet av inspelningsapparat var mobiltelefon, och detta fungerade mycket bra med dagens teknologi.

Mobiltelefoner är idag inte ett uppseendeväckande ting, i motsats till en inspelningsapparat som väcker mer uppmärksamhet. Tanken är också att i och med man spelar in intervjun blir materialet mer trovärdigt. En nackdel med att spela in är att den intervjuade blir mer vaksam på vad hen säger. Detta blev mycket tydligt då informanten - efter igångsättning av inspelningsfunktionen - emellanåt och framförallt efter intervjun sa att denna inte ville vara med i namn i uppsatsen.

Den andra intervjun gjordes via ett telefonsamtal. Att utföra en intervju via telefonsamtal underlättar att få en intervju till stånd. Det kan handla om avstånd, eller att den man ska intervju är mycket upptagen. Nackdelen med att intervju via telefonsamtal är att man går miste om en hel del visuell kommunikation, och bara kan förlita sig på röstläge. Det minskar tolkningsmöjligheten, vilket är något man bör vara medveten om när man gör en intervju av detta slag. Under denna intervju tackade informanten nej till att bli inspelad, vilket gjorde att snabba anteckningar fick göras under intervjuns gång.

1.4 Transkribering

Transkriberingsmetoden har varit att göra så lite redigeringar i den som möjligt, redigeringar i den är sådana som gör den mer lättläst. Som att ta bort pauser, ta bort beskrivningar som ”suck” ”paus” och så vidare. Hela intervjun är transkriberad och finns i studentens ägo detta för att hela transkriberingen omöjlig skulle få plats i ramen för uppsatsen. Transkriberingen gjordes i första hand för att tolka intervjun i efterhand, i ett samtal är det inte självklart att man minns allt eller minns rätt, transkriberingen är då behjälplig (Bryman 2016: 479-481).

Material

2.1 Textanalys

Textanalysen utgår från kommunala dokument som kan kopplas till Kulturstråket i Malmö stad. Dessa är Kulturstrategin 2014-2020, Införande av Kulturstråk, Nämndsbuget 2016 samt Kulturnämndens mål 2018. Textanalysen innebär även undersökning i digitala forum, det vill säga hemsidan för Kulturstråket samt artiklar om Kulturstråket på Malmö stads hemsida. Dagspress söktes upp från de senaste fem åren angående Friisgatan och Kulturstråket genom databasen Retriver Research (Mediearkivet), som finns att tillgå via

Lunds Universitetsbibliotek. Detta för att bredda analysen om Kulturstråket. Även statistik från trygghetsundersökningar som genomförts av Polisen i Malmö ingår i textanalysen.

2.2 Fältstudie

Fältstudien är kompletterande till textanalysen och förberedande för intervjuerna. Fältstudien i denna fallstudie innebar att ge sig ut i verkligheten och studera denna i relation till textanalysen. Fältstudien resulterade sålunda i ett material från december 2017 bestående av anteckningar och bilder av den tänkta sträckan för Kulturstråket och av en del kommunala institutioner. Dessa illustrationer av verkligheten bidrar till helheten av fallstudien. Bilder längs med Kulturstråket har tagits, dessa gatubilder stärker studien, i det att de är rena, konkreta bilder tagna av verkligheten. De är inte hämtade från Malmö stad eller någon annanstans, där man tagit bilder i ett annat syfte än ett rent vetenskapligt. Syftet var att ta bilder och använda dem som ett fönster mot verkligheten. Bilderna som tagits i december månad är bilder av vad man kan referera till vardagslivet.

2.3 Intervjuer

Intervjumaterialet består av två intervjuer, varav en är transkriberad. Den andra intervjun är inte transkriberad på grund av att informanten inte ville bli inspelad. Då en del kommunikation med Malmö stad skedde via e-post, består delar av intervjumaterialet av citat från dessa. Då det finns flera aktörer som har arbetat med Kulturstråket skulle flera intervjuer med dessa varit intressanta för studien, men begränsningar gjordes till huvudaktörer från kommunen samt från näringslivet. För att hitta rätt personer med kunskap om Kulturstråket gjordes valet att skicka ett e-post till Kulturkansliet i Malmö stads allmänna e-postlåda, som innehöll ett antal frågor och önskan om att få genomföra en intervju. Detta innebar att flera personer kunde ta del av e-posten, och således fanns möjligheten att få svar från flera personer. Detta skedde även, först kom ett e-postmeddelade från en person som svarade på mina frågor, och sedermera skickade en Powerpoint om Kulturstråkets sträcka då hemsidan inte fungerade som den skulle. Här delgavs även en del svar på hur man hade arbetat med Kulturstråket, vilket fungerade som hjälpmedel inför intervjuerna. Till dessa svar refereras det som intervju ett. En annan person svarade även på förfrågan, och var villig att genomföra en intervju, vilken genomfördes med ganska kort varsel. Mötet skedde på hens kontor den 16:e januari

2018, men intervjun genomfördes på ett närbeläget kafé. Efter en stund gjordes en förfrågan om att få spela in intervjun, med förklaring att det var för minnets skull. Hen såg ingen problematik med detta, men ville förbli anonym. Samma inledande intervjufrågor ställdes till denna person, det vill säga frågorna som redan hade ställts till andra på förvaltningen via e-post. Informanten upplystes om att en annan person tidigare svarat på dessa frågor. Att spela in en intervju är inte helt okomplicerat; det blir en annan stämning. Att använda sig av en mobiltelefon som inspelningsapparat var mindre uppseendeväckande, då en mobiltelefon inte är ett uppseendeväckande ting idag. Till denna intervju används referensen intervju två.

Den andra intervjun skedde via ett telefonsamtal den 30 januari 2017, och refereras till som intervju tre. Personen i fråga representerar det privata näringslivet, men då personen har en förankring i universitetsvärlden tolkas hens position i Kulturstråket arbetsgrupp som representant för ”forskning”. I denna fallstudie får hen dock representera en del av det privata näringslivet. Syftet med att intervjua den privata näringsidkaren var att ta reda på vad hen hade bidragit med för expertis från sitt perspektiv som näringsidkare vid utformandet av Kulturstråket. Det märktes också vid intervjun att den här personen var van vid intervjuer, då hen ställde frågor om syfte för uppsatsen. Personen i fråga godkände inte att intervjun spelades in.

Analys

3.1 Textanalys

Kulturstrategin 2014-2020

Kulturstrategin i Malmö stad var den första av sitt slag i kommunen och utkom år 2014. Det är en strategi som sträcker sig över sju år. Strategin utvecklades för att genom kultur göra Malmö mer demokratiskt, tillåtande, välkomnande och tillgängligt för alla (Kulturstrategin 2014-2020: 1). Kultur definieras som både konst och kultur som har ett eget inneboende värde som påverkar samhällsutvecklingens alla dimensioner. Således är kultur ett redskap för att utveckla Malmö vidare, samt för att motverka och minska segregation och dess effekter i staden (Kulturstrategin 2014-2020: 3). Med bakgrund av de ökade skillnaderna mellan olika

levnadsvillkor och socio-ekonomiska livsvillkor som medborgarna i staden erfar, kan man genom kultur både stävja och främja samhällsutvecklingen, bland annat genom att riva hinder som står i vägen för kulturutövande. För att stärka hållbarheten i Malmö stad ska Kulturstrategin därför gälla hela Malmö stads organisation. Samarbetet mellan näringsliv och andra organisationer ska sikta mot att vara en hållbar stad i världsklass år 2020 (Kulturstrategin 2014-2020: 5). Detta genom att stadens verksamheter ser konst och kultur som viktiga redskap för att utveckla den sociala hållbarheten, stadens identitet och attraktionskraft (Kulturstrategin 2014-2020: 7).

Kulturstråket

Införandet av Kulturstråk i Malmö (2015-02-18) inleds med att positionera och legitimera sig i förhållande till Kulturstrategin;

”Kulturen är en mänsklig rättighet som staden vill tillförsäkra alla dess invånare. Konst och kultur påverkar den hållbara samhällsutvecklingens samtliga dimensioner” (Införande av Kulturstråk 2015).

Kulturstråket är en satsning som medverkar till att uppfylla den övergripliga Kulturstrategin 2014-2020. Vid införandet av Kulturstråket fastställs det att i början av 2016 ska etableringen av Kulturstråket påbörjas, samt att det är en sträcka på 4.5 kilometer mellan Folkets Park och centralstationen i Malmö som avses. Här ska stadens etablerade institutioner knytas samman. De identifierade institutionerna är Malmö Live, Malmö Museer, Malmö Konstmuseum, Stadsbiblioteket, Malmö Opera, Malmö Stadsteater (Intiman), Malmö Konsthall, Mazettihuset, Malmö Kulturskola, Malmö Stadsarkiv, och Folkets Park. Här konstateras det även att det fria kulturlivet i Malmö också finns representerat längs med sträckan, vilka dock inte står med i listan. De önskade målen med Kulturstråket är att verka för social, ekonomisk, miljömässig och kulturell hållbarhet i Malmö stad, samt att stärka Malmö stad som varumärke och destinationsmål. En stad med själ är attraktiv som samarbetspartner, och som resmål både för konferenser och för fritid. Kulturen ses sålunda som vad som ger staden en själ. De upprepade återkopplingarna till Kulturstrategin 2014-2020 samt beslut i nämnd 2015, är att Kulturstråket ska bidra tydligt med rörelse och trygghet. Det finns många idéer på hur det kan konkretiseras och genomföras.

Inspirationen till Kulturstråk kommer från ett bredare geografiskt perspektiv då man studerat andra städers Kulturstråk, bland annat i New York och London. Att imitera andra metropolregioner tangerar en planering för en kultur som tar plats i staden för att gynna näringslivet och skapar på så vis en kapitalistisk kultur i staden (Harvey 2012: 109). Fördelarna som identifierats med dessa projekt är att de fungerar som stöd för medborgardeltagande och -inflytande, att de attraherar och utvecklar socialt och kreativt kapital, att de fungerar som katalysatorer för ekonomisk utveckling, samt att de förbättrar stadsmiljön för boende och besökare genom en ökad genomströmning av människor, vilket ökar känslan av trygghet i området. Således ska Malmö stad etablera Kulturstråket som ska bidra med en ökad känsla för trygghet och attraktivitet genom de flöden som kan skapas med ett Kulturstråk i staden.

Arbetsformen för Kulturstråket är projektform, och Kulturförvaltningen står som ägare med en projektledare. En projektgrupp ska även tillsättas, bestående av representanter från Malmös kulturinstitutioner. Man har utarbetat tre delar för arbetsprocessen, vilken fastslås vara agil. Vilket innebär att man kan anpassa sig till förändrade krav under projektet. Det består av en visualiserings del, en aktivitetsmässig del, samt en kommunikativ del. Dessa kopplas till framgångsfaktorerna. Tidsplanen för projektet är att konceptutveckling, som benämns som Fas 1, sker under 2015. Fas 2 innebär implementering och bidrag till aktiviteter. Man ska skapa en fysisk ram och hitta en fungerande struktur som ska lanseras i juni 2016. Fas 3 innebär att förvaltning sker andra halvåret av 2016, och form för drift och finansiering ska därefter tas fram (Införande av Kulturstråk 2015: 9). Den agila projektformen underlättar för kommunen att agera i en entreprenöranda, vilket kan ses som en förutsättning i en nyliberal samtid då staten och kommunen allt mer samverkar med det privata näringslivet, där det privata näringslivet allt mer ställer kraven (Harvey 1989: 4-5).

Att visualisera Kulturstråket innebär att Kulturstråket skall synas både i gatubild och digitalt. Konceptet för Kulturstråket i Malmö är upplevelser, överraskning och delaktighet. Man ska bereda plats för kulturaktiviteter som Trädgårdsfestivalen, där diversifierade planteringar kan göras längs med sträckan som kommer att koppla Kulturstråket till stadens miljöperspektiv. Gatan ska utgöra både fysisk ram och utgångspunkt för Kulturstråket. Kulturstråkets aktiviteter ska härifrån utgå på ett tydligt sätt, med mål att knyta samman

människor och verksamheter, både på ett fysiskt och digitalt plan. Att använda befintlig samt ny teknik kan tillåta att unika upplevelser skapas i staden. Exempel på tekniker är ljusvisualisering i gatubilden, ljuduschar, sound walks, digitala stadsvandringar och fysisk markering på hus och byggnader. Att aktivera Malmöbor och besökare längs med Kulturstråket kan även ske genom gatufestivaler, återkommande löplopp – aktiviteter som uppfattas stimulera folkhälsa (Införande av Kulturstråk 2015: 6-8).

Det slås fast att kulturen har en viktig roll för att öka stadens attraktivitet och trygghet, och tanken är att använda visuella upplevelser för att binda samman stadens institutioner och andra aktörer så att Kulturstråket blir angeläget, involverande, nyfiket och engagerande. Att förena befintliga gatulösningar med mer konstnärliga punktinsatser gör att det skapas ett stråk som också ökar trygghet och folkhälsa. Därför ska det vara enkelt att hitta, stanna och delta längs med Kulturstråket (Införande av Kulturstråk 2015: 6, 8-9).

Kulturstråket ska vara en vägvisare och inspiratör. Innovativa platser ska skapas för att kunna användas av många, men även en del platser som kan användas av få. Några punkter slås fast och det handlar om tydlighet i skyltning: lekfulla markörer för att locka tillfälliga och återkommande besökare. Det handlar om interaktiva installationer på befintliga mötesplatser som ska skapa rörelse till andra platser längs med Kulturstråket genom att ständigt påminna om vad som finns runt nästa hörn, med hjälp av befintliga och nya kanaler. Det ska även underlätta med infrastruktur, tekniska lösningar och platsplanering, så att arrangemang och upplevelser är lätta att genomföra. Konkreta idéer för hur visualisering kan genomföras är ljusvisualisering i gatubild och på fasader, digitala stadsvandringar och konstnärliga versioner av befintliga funktioner i stadsmiljön. Mobila och föränderliga konstillationer som kan omplaceras längs med Kulturstråket, fysiska orienterings markeringar på gator och byggnader, målade och eller ljus färgade gång- och cykelvägar är andra exempel. Konstverk ska lyfta fram byggnaders eller stadens historia. Detta för att stärka den enskildes känsla av ägandeskap till staden. Att stärka den enskildes identitet till staden med hjälp av historia är ett sätt att stärka den identitet som planeringen eftersträvar.

Välplanerad kommunikation ska få insatserna kring Kulturstråket att få mening och sammanhang. En strukturerad kommunikationsplan ses därför som en absolut förutsättning

för Kulturstråket. En gemensam grundsyn ska etableras för att skapa samsyn kring Kulturstråket bland de inblandade aktörerna. Det handlar även om att förtydliga för Malmöbon och besökaren att Kulturstråket ingår i ett större sammanhang med flera aktörer. Detta ska ge större valmöjligheter och ett bredare kulturliv. Ett arbete som detta, över institutionsgränser och med andra aktörer, öppnar för synergieffekter och därmed effektivitet i kommunikationen. Därigenom ökar kommunikationen mellan aktörer, vilket i sin tur skapar mer rörelse i områden där nya mötespunkter kan växa fram och ökar tryggheten för Malmöbon (Införande av Kulturstråk 2015: 6-7).

Utarbetade utgångspunkter är att det ska finnas tydlig och informativ skyltning på och kring Kulturstråket. Att genom att skapa tydlighet och väsentlig information till besökaren via lämpliga kanaler synliggöra och skapa synergieffekter mellan Kulturförvaltningens institutioner. Idéer som framförs är att man ska ta fram en traditionell karta, en webbplats, genomföra gatufestivaler, ”orienteringsmärken”, målad gata samt Story tell. Dessa förslag kan användas för att stärka den enskilda individens känsla av ägandeskap till staden. Mer idéer är Speed Kultur - snabba promenader där besökaren får mycket kultur på kort tid. Andra förslag inkluderar digital skyltning, som informerar och tipsar om Kulturstråket samt att ta fram ”upplevelsepaket” för besökaren, till exempel luftballongsflygning, eller att köra en Lamborghini (Införande av Kulturstråk 2015: 7). Den senare är en kulturell aktivitet som inte gynnar alla, då den kräver en insats av kapital.

Det fastställs att aktivering av Kulturstråket innebär att fylla det med kreativa uttryck, på flera olika sätt och mer eller mindre intensivt under året samt att det finns många möjligheter för institutioner, kommunala bolag och andra aktörer att samarbeta och skapa oväntade upplevelser för Malmöbor och besökare. Första steget för Kulturstråkets projektgrupp är att locka ännu flera besökare, då vissa delar av sträckan idag beskrivs som öde.

Föreställningen om att rörelse ska skapa trygghet är motsägelsefull då de stadsdelar i Malmö stad som är mest befolkade är de stadsdelar som toppar känslan för otrygghet. Ändå är det stadsdelar som Västra hamnen som toppar år 2017 för en ökad känsla av otrygghet (Polisen 2017) Det handlar uteslutande om att stärka redan etablerade evenemang såsom Sommarscen Malmö, som redan agerar på platser längs med Kulturstråket samt om att fylla Kulturstråket med aktiviteter som involverar institutionerna, det fria kulturlivet, näringsidkare och människor som rör sig i staden. Därför har man även arbetat fram utgångspunkter för

aktiveringen av Kulturstråket. Två av dessa är av dessa är trygghet och rörelse, samt att man ska känna sig som en del av sin stad. Rörelse och lockande, spännande aktiviteter gör att du upptäcker nya platser i staden. Att upptäcka nya platser i staden tolkas här att det är inte vem som helst som ska upptäcka sin stad, och för att våga upptäcka sin stad krävs det en viss mängd känsla av trygghet, vilken i sin tur skapar attraktivitet. Denna typ av planering för stadsförnyelse verkar alltså för att ge plats för en näringslivsutveckling i staden.

Ett av förslagen är att Friisgatan stängs av och förvandlas till ett blockparty med medryckande musik, där även de små butikerna och kaféerna som ligger längs med gatan bidrar med innehåll. Efter solnedgång hörs nyskapande ljud ur dolda högtalare, och hörnet Norra Parkgatan-Friisgatan ska vara ljussatt på ett inbjudande sätt. Därigenom blir människorna man möter i mörkret mindre hotfulla, och tryggheten ökar. I planeringen förutsätts det att det är hotfullt och otryggt längs med Friisgatan. Detta kan ifrågasättas, då polisens trygghetsrapport visat på att andra platser i staden erfar denna ökade otrygghet i högre grad. Därför kan frågan ställas för vem det är det känns hotfullt och otryggt för, då de boende och näringslivet längs med gatan inte upplever vardagen på detta sätt. City garden koncept – Odlå på staden - tas även upp. Löplopp - ett årligt sådant - som ska riva mentala och fysiska barriärer, samt stärka koppling mellan kultur och folkhälsa i Malmö (Införande av Kulturstråk 2015: 8) Vidare går man vidare med en nulägesrapport där utmaningar och framgångsfaktorer berörs. Man menar att i dagsläget är olika delar av Kultursträckan mer och mindre befolkade, vissa delar beskrivs som öde. Man menar att Kulturstråket kan ändra på detta genom att levandegöras, och därmed bidra till att utomhusmiljöerna görs attraktiva och trygga för Malmöbor och besökare (Införande av Kulturstråk 2015: 8). Återigen framställs det i planeringen att utomhusmiljöerna längs med Kulturstråket inte är attraktiva eller trygga.

Kulturstråket utgörs av parallella mål. Ett av dessa är en samhällsutveckling som ska göra Malmö till en kulturhuvudstad och stärka stadens varumärke genom att skapa attraktivitet för besökare och näringsliv. Det andra är att motverka segregation och sociala klyftor genom rörelse och stärkande av ägandeskapet till staden. På detta vis ska kultur öka folkhälsan.

Nämndsbudget 2016, Kulturnämnden Malmö Stad

Förvaltningssatsningar 2016 för fram att man ska satsa på Kulturstråket (Nämndsbudget 2016: 22). Det fastställs att finansiering för Kulturstråket samt tryckfrihetsåret får ett tillskott

på 1 500 tkr. Kulturstråket mellan centralstation och Folkets Park ska synligt etableras och bidra med rörelse och ökad trygghet (Nämndsbudget 2016: 41). Rörelse och trygghet bidrar med att göra platsen i staden attraktiv för näringsidkare genom att vara en kulturell upplevelse.

Nämndsmål för kulturnämnden, Malmö stad 2018

Kulturstråket ska utformas inom målområdet "en öppen och attraktiv stad". Kulturen ska verka för att främja staden som turiststad:

"Genom etablering av Kulturstråk ska kulturen även bli en drivkraft för lokal utveckling. Runt stråket bildas kluster som skapar liv i stadsrummet och ökar attraktiviteten för näringslivet att etablera sig."

(Nämndsmål för kulturnämnden 2018: 6).

Kulturstråket benämns som viktigt, och nämnden ska tillgängliggöra och underlätta för Kulturen att ta plats.

Dagstidningssök och vidare sök på Malmö stads hemsida

Analysen av Malmö stads hemsida om Kulturstråket gav information om de etablerade kultur verksamheterna i Malmö stad, och länkar till deras hemsidor. Själva kartan över stråket som visas på bild nedan fungerar inte på hemsidan (kartan på stråket skickades senare via e-post). Den digitala efterforskningen på respektive hemsida av de förvaltningar som ligger på första fokus av sträckan, visade att ingendera innehåller någon information angående Kulturstråket. Endast Kulturstråkets egen hemsida har information om detsamma.

I en artikel publicerad 2017-12-22 intervjuas projektledaren för Kulturstråket, och det konstateras att Kulturstråkets första fokussträcka går från Folkets Park till Malmö Opera, samt att sträckan inkluderar Friisgatan, Rådmansvången och Magistratsparken. Kulturstråket och det kulturperspektiv som det ger till stadens samhällsplanering ska verka för att "stärka Malmö som en kreativ och spännande stad att besöka". Här positioneras Kulturstråket allt mer för att verka för stadens utveckling i ekonomiska syften, snarare än för att motverka

segregation. Arbetet utgår hela tiden från besökarens synvinkel, för att undvika ett ovanifrån-perspektiv på Kulturstråket, då projektledaren menar att detta är ointressant. Vidare konstateras att det görs väldigt mycket i staden, men att aktiviteterna inte märks och syns så mycket som de skulle kunna (Malmö stad 2017). Kulturstråketshemsida är inte fullt fungerade: det går inte att klicka fram kartan över Kulturstråket. De aktörer som står som inblandade är kommunens egna, hos de inblandade aktörernas respektive hemsidor delges det ingen information om ett Kulturstråk. Trots att Kulturstråkets hemsida har sina brister förmedlar den en bild av staden som Kulturdestination, vilket stärker varumärket av staden som attraktiv. Detta menar Harvey är ett tillvägagångssätt som skapar en bild av staden utan mening, med förhoppningen att bana vägen för en konkurrenskraftig stad (Harvey 1989: 13-14). År 2018 framhåller Malmö stad att gågatuplaneringen i sig själv "möjliggör att verksamheterna själva aktiverar gatorna genom att de söker och får tillstånd för större uteserveringar" (Malmö stad 2018).

Artikelsök i databasen Retriever Research (Mediearkivet)

Vid artikelsök efter information om Kulturstråket i dagspress sedan 2015 fram till 2018 via databasen som finns tillgänglig genom Lunds Universitetsbibliotek, blev resultatet för sökorden Kulturstråk samt Malmö 22 artiklar, varav 2015 hade 12 artiklar, 2016 med 7 artiklar och 2017 3 artiklar. I artiklarna uppdagas en del kritik mot Kulturstråket, bland annat motetableringen av stråket på Friisgatan. Därför gjordes ännu en sökning, med tilläggsord "Friisgatan". Friisgatan pekats ut som en av de hetaste adresserna i Malmö (Sydsvenskan 2015), och en del av Kulturstråket. I en annan artikel förkunnas Friisgatan bli Sommargågata. (Sydsvenskan 2017). Det rapporteras om protester mot ett Kulturstråk på Friisgatan, där näringsidkare ifrågasätter avstängningen av Friisgatan som bilgata, då det minskar tillgängligheten för deras verksamheter (Skånska Dagbladet 2017). Här ses en friktion mellan det kommunala arbetet och näringsidkare på Kulturstråkets sträcka. På Friisgatan upplever näringsidkarna att deras verksamheter kommer att missgynnas av den kommunala planeringen. Således skapas ett rum i staden genom kultur, som inte gynnar alla. I detta fall missgynnas de befintliga näringsidkarna, till förmån för ett mer attraktivt näringsliv utifrån samhällsplaneringens perspektiv.

3.2 Fältstudie

Fältstudie av Kulturstråket

Två fältstudier gjordes. Den första gjordes med avsikt att promenera den sträcka mellan Malmö Opera och Folkets Park som är den första delen i fokus för Kulturstråket. Tanken var att observera gatulivet, samt att leta efter spår av Kulturstråket. Det kunde konstateras att inga spår av ett Kulturstråk stod att finna. Detta ledde till besök på två institutioner längs med sträckan för att undersöka ifall det fanns någon information om Kulturstråket inne i institutionerna. Vare sig Malmö Konsthall eller Malmö stadsarkiv hade någon synlig information. På Malmö Konsthall ställs frågan till en anställd i bokhandeln om de har någon information om Kulturstråket. Det har dom inte, däremot har dom en bildskärm med bildspel, och förklarar att tanken med dessa bildskärmar är att de ska informera om vad de olika Kulturinstitutionerna har för aktuellt utbud. Det är Kulturförvaltningen som ansvarar för bildskärmarnas innehåll. Samma fråga ställs till anställda på Malmö stadsarkiv inte heller har de någon information om Kulturstråket att ge, men de upplyser om att det finns en hemsida. I Malmö stadsarkivs lokaler noteras det att även de har en bildskärm uppmonterad i entrén, med samma bildspel som Malmö Konsthall. Att Kulturstråket i verkligheten är osynligt kan vara för att marknadsföringen av staden främst handlar om att marknadsföra internationellt. Detta görs således digitalt genom medier som hemsida, och i olika dagstidningar. Att Kulturstråket saknar substans i verkligheten, tyder på att projektet fokuserat på de mål som gynnar skapandet av en bild av staden som attraktiv med kultur som redskap. Att det inte finns något Kulturstråket - planering och resurser till trots - skapar således en bild av staden utan mening. Detta i sin tur skapar en utanförskapskänsla i samhället (Harvey 1989:13). Detta för att kulturen som marknadsförs saknar verklighetsförankring för majoriteten av medborgarna i staden.

Dag två spenderades främst på Friisgatan genom att promenera fram och tillbaka. Då noterades folklivet, cyklister, bilar och näringsidkare. Bilder på gatan togs, och det kunde konstateras att det är en gata där affärerna ligger tätare, och det ser mer städat ut ju närmare

Triangeln man når. Här finns även många bostäder, och på en före detta parkering vid Biografen Panorama byggs det nya sådana. Planteringsanläggningar som även fungerar som bilavgränsare ses, samt cykelställ i vad som tidigare varit väg för bilar och cyklister. Verklighetens Kulturstråk är intetsägande, och inget som kan härledas till planeringen om kommunikation eller visualisering av Kulturstråket går att hitta.

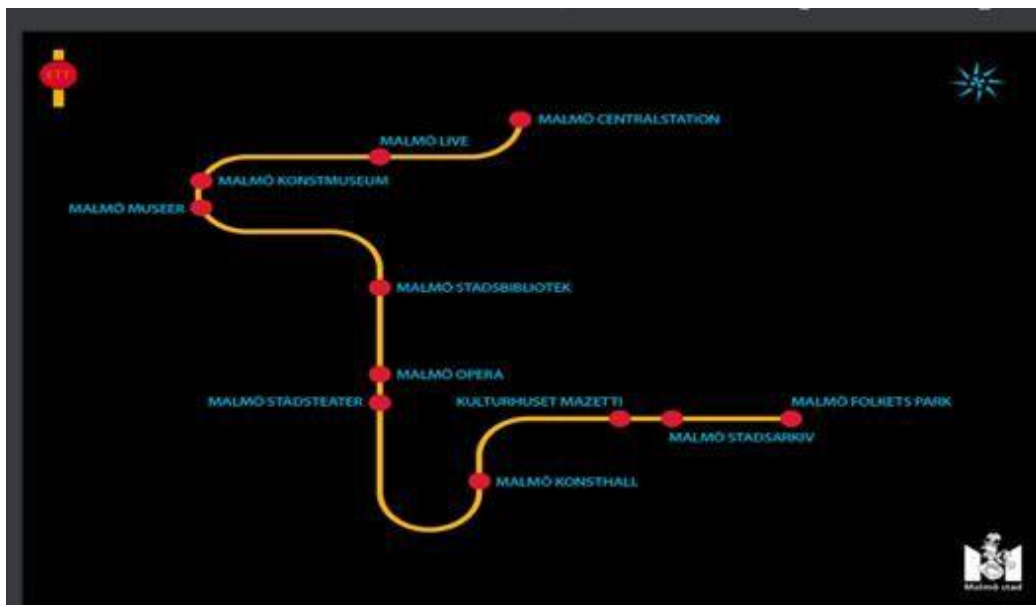
Figur 1. Friisgatan, Malmö (Andersson 2017)

Figur 2. Friisgatan, Malmö (Andersson 2017)

3.3 Intervjuer

Efter textanalys och fältarbete kom intervjun med personal som jobbat med Kulturstråket att präglas av frågor om hur man hade arbetat med Kulturstråket, vad man hade åstadkommit, samt vad som eventuellt hade varit begränsande. Detta för att det synligen fanns begränsningar i projektet, då ingen kommunikation om Kulturstråket fanns i stadsbilden. I den första förfrågan om att få genomföra intervju erhöles en del svar på frågor via e-post. En fråga var hur Kulturstråket sträckte sig i staden. Först hänvisades det till Kulturstråkets hemsida, men då det inte fungerade att klicka fram den relevanta kartan blev istället en powerpoint skickad via e-post. Den visade Kulturstråkets sträcka, och gav information om att det fanns en arbetsprocess där FAS 1 låg i fokus, vilket innebar att en sträcka mellan Malmö Opera och Malmö Folkets Park prioriterades.

Figur 3, Hela Kulturstråket (Malmö stad 2018).

Figur 4, FAS 1 (Malmö stad 2018).

I intervjun med personal som arbetat med Kulturstråket framkom det att Kulturstråket hade haft begränsningar i budget,

“På grund utav dom resurser som, eller begränsningar av resurser som sattes i projektet, en halvtidsprojektledare. Så, var vi tvungna att avgränsa Kulturstråket till att börja arbeta med sträckan mellan Folkets Park och Malmö Opera” (Intervju 2, 2018).

Därför hade man från Kulturstråkets sida främst gått in i andra kommunala projekt för att bidra med sitt kunskapsområde, det vill säga kultur. Dessa var till exempel EU-projektet ”Mobility Week”, som sedermera resulterade i att Malmö fick en EU-utmärkelse i form av första pris för satsningarna på hållbart resande. Vidare handlade Kulturstråkssatsningarna om satsningen på ett Sommargågatekoncept. Sommargågata innebar att Friisgatan delvis stängdes av för biltrafik, samt att man etablerade ett Food truck-torg, och förstärkte en internationell filmfestivals marknadsföring (Intervju 1, 2018). Det var sålunda en engångssatsning som gjordes, och resurserna sattes in i centrala Malmö med framförallt fokus på Friisgatan och dess omnejd. Denna typ av satsning som tangerar marknadsföring av en internationell filmfestival är en kulturell satsning som tydligt sprider en positiv bild av Malmö som attraktiv.

Under paraplyet Mobility Week och Sommargågata pågick kulturaktiviteter. Utförare var de olika kulturaktörerna i Malmö stads regi, och Kulturstråkets projektgrupp var en av dessa. Exempelvis kom Malmö Stadsarkiv ut på gatan och gjorde guidade visningar som berättade om Friisgatan, och även om Möllevångstorget. Friisgatan begränsades för biltrafik under dessa satsningar. Från Kulturstråkets sida arbetade man fram förslag och hjälpte restaurangerna att få tillstånd till större uteserveringar längs med Friisgatan. En av Kulturstråkets arbetsgrupps övergripande uppgifter är att samarbeta med näringslivet och få dem att förstå hur de kan göra sina verksamheter attraktiva med hjälp av kultur. Detta skedde genom att föra dialog med näringsidkare längs med Friisgatan, om hur historiskt värde och skyltning - men även eventuellt fasadmålningar och dylikt - kan höja värdet på deras fastigheter, och hur det på så sätt blir intressant för näringsidkare att koppla kultur till sina verksamheter, samt att detta då även gynnar Malmöbor och besökare (Intervju 2, 2018). På frågan om man från Kulturstråkets sida sett en problematik med att kulturbegreppet blivit toppstyrt menar källan från Malmö stad att det snarare är den egna byråkratin som är en problematik, då näringslivet, de boende och besökarna i motsats till byråkratin är snabba, vilket medför att Kulturstråkssatsningen inte blir seriös.

“vi möter upp dom med en 50 procents projektledare som sliter sitt hår för att hinna med, det, det är inte seriöst” (Intervju 2, 2018).

En annan faktor i den kommunala planeringen som har betydelse är val av prioritering. Vid frågan på hur framtiden för Kulturstråket såg ut, blev svaret att dom inte hade någon klar bild då de inväntade start för en ny chef för kulturförvaltningen den 12 februari. Denna skulle ha en hel kulturförvaltning och flera andra projekt att ta sig an (Intervju 2, 2018). Dock ansåg den intervjuade att där fanns en stor potential, då både staden och de externa parterna tyckte att Kulturstråket var en jättebra idé, och att näringslivet frågade sig varför staden inte möter upp (Intervju 2, 2018).

Målet med aktiveringen av Friisgatan var främst att skapa en attraktiv yta. Friisgatan skulle bli attraktiv genom kultur. På så sätt associeras kultur med att skapa attraktivitet. Hur man arbetade med näringslivet var dels att ge dem större uteserveringar, och dels att informera privata fastighetsbolag om hur de kan göra sina fastigheter mer attraktiva genom att använda sig av kultur, exempelvis väggmålningar. Under diskussionen om hur man skapar en attraktiv plats genom kultur, framgår att man på detta sätt skapar synergier, vilket innebär att andra fastigheter också blir attraktiva. Detta kan härledas till antagande om trickle down-effekter - antagandet att synergi som skapas på högre nivå ska generera vågor av entreprenörsanda, som på så vis ska berikar de lägre nivåerna i samhället. Hur detta skapar social hållbarhet och trygghet kan diskuteras, om det vid sidan om sker en gentrifieringsprocess, vilken kan utmynna i en förvandling i rummet som innebär en förskjutning av exempelvis känsla av otrygghet till andra platser i staden. Man har även samarbetat med forskning, en före detta anställd på Lunds Universitet som sedermera blivit en privat näringsidkare. Det förklaras att näringsidkaren kunde

“hjälpa oss att, och titta på just det här med hur fastighetsägare till exempel kan koppla kultur till sina fastigheter” (Intervju 2, 2018).

I intervju med näringsidkaren, som får framstå som forskare, berättar hen att hen anlitas av Malmö stad för att hjälpa dom att genomföra projektet, genom rumsliga analyser, samt förslag på hur de övergripande skulle kunna samarbeta över sina administrativa gränser i kommunen, men också med näringslivet. Detta skedde bland annat genom workshops. Vid upplysandet om att Kulturstråket för närvarande är inaktivt, och frågan om hen kan ge en synvinkel på varför, menar hen att den största svårigheten med Kulturstråket var att det var en liten

arbetsgrupp som skulle ta sig an många förvaltningar att samarbeta med. Det var för många samarbetspartners och för få resurser. Hen bekräftar därvid problematiken med Kulturstråket som en för bred projektform för att konkretisera ett Kulturstråk i Malmö (Intervju 3, 2018). Att kommunen samarbetar med näringsliv för att planera verksamheten är signum för det nyliberalistiska samhället där kommuner allt mer anlitar näringslivet för att planera och genomföra sina åtaganden. Framtidsvisionerna för Kulturstråket kunde inte ges under intervjuerna, varför frågan fick ställas via e-post till Kulturförvaltningens gemensamma e-postlåda. Svaret därifrån blev att

”På grund av omorganisation är Kulturstråkets styrgrupp för tillfälligt inaktiv och jag har därför inte i dagsläget någon information ang. framtidsplanerna” (Intervju 1, 2018).

En senare uppföljning med samma fråga till samma person som svarat tidigare angående Kulturstråkets framtid blir svaret att ett besked bör komma efter sommaren 2018 (Intervju 1, 2018).

Omorganisation och personalomsättning sätter sålunda halt för Kulturstråket. Projektet är inaktivt och har inga framtidsplaner. Ändå blev det tilldelat Sommargågata ännu en treårsperiod. Detta indikerar att den agila projektformen är problematisk i det kommunala arbetssättet, samtidigt som det kan diskuteras att detta är en arbetsmetod som också ger kommunen möjlighet att begränsa satsningar.

Slutsatser

Den kommunala satsningen på ett Kulturstråk startades med ett agilt förhållningssätt i projektform, och legitimerades gentemot Kulturstrategin 2014-2020. Kulturen var en mänsklig rättighet som staden ville tillförsäkra alla sina invånare, då denna påverkar samhällets alla dimensioner genom sitt inneboende värde (Kulturstrategin 2014-2020). I den kommunala arbetsprocessen slås det fast att Kulturstråket tydligt ska etableras i stadsbilden, samt att det ska generera mer rörelse och därmed mer trygghet längs dess sträcka (Malmö stad Nämndemål 2016). Sålunda är många av de aktiviteter och idéer som införandet av ett

Kulturstråk innefattar legitimerade med att de genererar rörelse och trygghet på platser längs med sträckan som beskrivs som öde. Detta trots att polisens trygghetsmätningar visar att det är andra stadsdelsområden som har en ökad känsla för otrygghet (Polisen i Malmö 2016).

Fältarbetet i december månad 2017 gav ett resultat som visade att det inte fanns någon kommunikation om ett Kulturstråk i staden, vare sig till Malmöbor eller besökare. De etablerade institutionerna längs med sträckan hade inte någon vidare information att ge. I intervju med en av de som arbetat med Kulturstråket förklaras detta faktum med ett intetsägande Kulturstråk i stadsrummet, vilket var ett resultat av att man blivit tilldelade för lite resurser. Därför hade man valt att fokusera på en del av Kulturstråket, och istället gå in med resurserna i andra kommunala projekt där man kunde bidra med kultur i planering. Detta innefattade bland annat resurser till att marknadsföra en internationell filmfestival, samt till forskning om hur man bättre skulle kunna samarbeta med näringslivet. Detta för att få näringslivet att förstå hur de kan använda sig av kultur för att få deras affärer att blomstra, eller att höja värdet på deras fastigheter. Satsningar gjordes även på att bereda plats i stadsrummet för fler och större uteserveringar. Andra satsningar där de gick in och bidrog med kulturdelen var EU-Mobilityweek, samt Sommargågatakoncept. Båda dessa innebar att Friisgatan begränsades för biltrafik (Intervju 1-2, 2018). Detta var i sin tur inte helt okomplicerat, då etablerat näringsliv längs med gatan visade oro över att deras näringsliv skulle påverkas negativt av att fordonsframkomligheten begränsades längs gatan. Vad som finns kvar i stadsbilden av dessa satsningar är farthinder (Andersson 2017: 25). Under intervju framkom det att Kulturstråkets framtidsvision var intetsägande, och att detta kunde härledas till att en ny kulturchef skulle installeras i Malmö stad, samt att denna hade flera andra projekt att ta sig an (Intervju 2, 2018). Vid den senaste förfrågan till Malmö stad, i juni månad 2018, var Kulturstråket fortfarande inaktivt. Ändå beskrivs Kulturstråket i Kulturnämndens mål 2018 som att vara en drivkraft för lokal utveckling med fokus på Malmö som turiststad och framförallt attraktiv för näringsidkare (Malmö stad, Kulturnämndens mål 2018). Sommargågatakonceptet har sedermera fått tillstånd till att verka i tre år till på Friisgatan.

Fler Sommargågor planeras även i området, men här tänker kommunen att de inte ska planera några aktiviteter, då man anser att de etablerade verksamheterna själva kommer att aktivera gatorna genom att de *”söker och får tillstånd för större uteserveringar”* (Malmö stad 2018).

De frågor denna uppsats ämnade svara på var hur, och med vad, Kulturstråket skulle bidra i den kommunala samhällsplaneringen. Från det material som samlats, kan slutsatsen dras att Kulturstråket, fram till dess inaktivitet, bidrog med att skapa attraktivitet i och till staden, genom att marknadsföra staden och att underlätta för näringslivet att ta plats i denna. Detta skedde i ett förlopp där Kulturstråket genom kultur skulle skapa rörelser i staden, vilket i sin tur skulle öka känslan för trygghet. Skapandet av rörelse och trygghet i staden ses främst genom att Kulturstråkets planering och insatser främjat näringslivet, genom att gå in med kommunala resurser och hjälpa till med marknadsföring av bland annat en internationell filmfestival, samt att bereda plats i stadsrummet för uteserveringar och food truck-torget. “The right to the city” handlar främst om två begrepp. Dessa är att alla invånare i staden ska ha rätt att vara med att skapa staden på ett demokratiskt vis, samt att alla ska ha en möjlighet att delta i denna process. Alla invånare ska även ha tillgång till alla stadens offentliga rum (Jonas, McCann, Thomas 2015: 257-258). Lefebvre menade att “The right to the city” var “both a cry and a demand”, och Harvey menade att genom att ta i anspråk right to the city innebar att man på något sätt tog i anspråk någon form av makt i urbaniseringen, vilket exempelvis kunde göras genom att studera hur städer skapas och återskapas (Lebas, Kofman 1996: 158; Harvey 2012: 5). Den nyliberala samhällsutvecklingen - vilken Harvey förklarar främst med att vi lever i en kapitalistisk världsekonomi - har kommit att påverka den kommunala stadsplaneringen på flera olika nivåer. Till exempel genom att städer kommit att agera som entreprenörer, och strategin att framstå som attraktiv för att vinna investeringar som skulle vara gynnsamma för den kommunala skattekasen (Harvey 1989: 5). Mukhtar-Landgren menade att den malmöitiska stadsplaneringen genomsyrats av en föreställning att vissa bidrog med framgångar i staden, medan andra hotade dem. Hon menade även att planeringen var reaktiv snarare än aktiv - att detta i sin tur minskade chanserna till de så kallade trickle down effekter, som nyliberalismen förutsåg skulle ske genom en ökad entreprenörsanda (Mukhtar-Landgren 2012: 191-192).

Att marknadsföra staden kunde, enligt Harvey, ske genom legitimering av satsningar med ledord som verkade för alla stadens invånare, men att utkomsten sällan motsvarar det faktiska innehållet (Harvey 2012:79). Vad kultur utgör och bidrar med i stadsplaneringen är att främja näringslivet, vilket inte utgör alla åtagande Kulturstråket har, till exempel ställningstagandet att kulturen var en mänsklig rättighet som staden vill tillförsäkra alla dess invånare (Införande av Kulturstråk 2015). Slutsatsen är således att Kulturstråket är en kommunal investering för att främja bilden av staden som attraktiv. Som Harvey beskrev det: genom att satsa på turistnäring, uppgradering eller förnyelse av stadsområden med mål att framstå som en innovativ, spännande, kreativ och en säker plats att bo på, besöka, eller framförallt konsumera i (Harvey 1989: 9), genom ett tillvägagångssätt som skräddats på ett vis som gynnar näringsliv och framförallt de privata fastighetsägarna (Harvey 2012: 79).

Referenser

Andersson, Alvida (2017) Figur 1 *Friisgatan*

Andersson, Alvida (2017) Figur 2 *Friisgatan*

Bryman, Alan (2016) *Social Research. Methods* Oxford University Press. Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP, United Kingdom

E.G Jonas Andrew, McCann Eugene, Thomas Mary (2015) *Urban Geography A Critical Introduction*. John Wiley & Sons, Ltd., The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex PO19 8SQ UK

Flowerdew Robin, Martin David (2013) (Eds) *Methods in Human Geography. A guide for students doing a research project*. Published 2013 by Routledge. Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN 711 Third Avenue, New York, NY 10017, USA

Harvey, David (1989) *From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism*. Human Geography Vol. 71, No. 1, The Roots of Geographical Change: 1973 to the Present (1989), pp. 3-17

Harvey, David (2012) *Rebel cities From the right to the city to the urban revolution* Verso UK:6 Meard Street, London W1F 0EG. US: 20 Jay Street, Suite 1010, Brooklyn, NY 11201

Intervju 1, Malmö stad, e-post kommunikation med Kulturförvaltningen 2017-2018

Intervju 2, Transkriberad intervju 2018

Intervju 3, Näringsidkaren 2018

Lebas Elizabetg, Kofman Elonore (1996) (Eds) *Writings on cities Henrie Lefebvre* Blackwell Publishers Ltd 108 Cowley Road Oxford OX4 1JK, UK. Blackwell Publishers Inc 350 Main Stresst Malden, Massachusetts 02148, USA

Malmö stad <http://malmo.se/Kultur--fritid/Kultur--noje/Arkiv--historia/Kulturarv-Malmo/H-K/Kunskapsst aden.html> Hämtdatum 2018-02-25

Malmö stad
https://malmo.se/download/18.a14c2f915b3cfb843db5589/1492697855705/Hallbarhetsrapport_2016.pdf Hämtdatum 2018-02-25

Malmö stad <http://malmo.se/Kommun--politik/Vart-Malmo/Vart-Malmo-artiklar/2016-08-22-Trafikantvec ka-gor-gatan-bilfri.html> Hämtdatum 2018-08-16

Malmö stad <http://malmo.se/mobilityweek> Hämtdatum 2018-08-16

Malmö stad <https://hallbarstad.se/hallbart-malmo/kulturstrak-ska-binda-ihop-den-kreativa-staden/> Hämtdatum 2018-02-24

Malmö stad, Kulturstrategin 2014-2020 <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Kulturstrategiska-satsningar/Kulturstra tegi-2014-2020.html> Hämtdatum 2018-02-25

Malmö stad, Kulturnämndensmål 2018
<https://malmo.se/download/18.1df45514160545f08feddcd/1513324741715/N%C3%A4mnds m%C3%A5l%2B2018.pdf#search='Kulturstr%C3%83%C2%A5k> Hämtdatum 2018-06-23

Malmö stad <https://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Malmos-stadsmiljo/Friisgata n.html> 2018-08-16

Malmö stad, Kulturförvaltningen (2015) Införande av Kulturstråk i Malmö

Malmö stad, Kulturnämnden (2016) Nämndsbudget

Malmö stad (2018) Figur 3,4

Mukhtar-Landgren, Dalia (2012) *Planering för framsteg och gemenskap. Om den kommunala utvecklingsplaneringens idémässiga förutsättningar* Media-tryck, Lund

Polisen i Malmö <https://polisen.se/Skane/Aktuellt/Nyheter/Skane/jan-mars/Farre-Malmobor-utsatts-for-brott-m en-manga-kanner-oro/> Hämtdatum 2018-02-25

Rosengårds Fastigheter AB <http://www.rosengardfastigheter.se/om-oss> Hämtdatum 2018-08-29

Skånska Dagbladet <http://www.skd.se/2017/04/07/protest-mot-kulturstrak-pa-friisgatan/> Hämtdatum 2018-08-29

Svenska Dagbladet <https://www.svd.se/fler-vill-bo-bakom-mur> Hämtdatum 2018-08-29

Sydsvenskan <https://www.sydsvenskan.se/2017-06-21/polisens-larmrapport-sa-tar-de-kriminella-over-vara-bostadsomraden> Hämtdatum 2018-02-05

Sydsvenskan <https://www.sydsvenskan.se/2017-04-08/vilket-ansvar-tar-malmo-stad-for-konsekvenserna-av-att-infora-gagatan> Hämtdatum 2018-02-25

Sydsvenskan <https://www.sydsvenskan.se/2016-11-15/att-ett-projekt-som-culture-casbah-skulle-bryta-segregationen-finns-det-inte-mycket-som-stodjer> Hämtdatum 2018-08-29